

כך שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע:

אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?

א"ל ר"ע: כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם.

א"ל: אדרבה זו שמחייבתן לגיהנם!

משל לה'ד למלך ב"וד שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? ואתם קרוין עבדים, שנאמר: 'כי לי בני ישראל עבדים'!

א"ל ר"ע: משל לה'ד למלך ב"וד שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו? ואנן קרוין בנים, דכתיב: 'בנים אתם לה' אלהיכם'.

א"ל: אתם קרוים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושים רצונו של מקום!

א"ל: הרי הוא אומר: הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית, אימתי עניים מרודים תביא בית? האידיא, ואמר: הלא פרוס לרעב לחמך.

ז. דרש ר"י בר"ש: כשם שמוזנותיו של אדם קצובין לו מר"ה, כך חסרונותיו קצובין מר"ה זכה - הלא פרוס לרעב לחמך, לא זכה - ועניים מרודים תביא בית. שראה בחלום שצריכים ליחסר שבע מאות דינרים כפס לצדקה ונשאר י"ז דינרים, ובעיו"כ לקחום בי קיסר

וא"ל ריב"ז: שלא יפחדו שיקחו מהם רק י"ז דינרים שכן ראה בחלום, ומה שלא אמר להם - שיעשו מצווה לשמה.

ח. מעשה שר"פ: עלה במדרגה וכמעט נפל, ואמר דאילו היה מת היה מתחייב 'שונאו' כמחלל שבת ועובר ע"ז

א"ל חב"ד: שמא עני בא לידך ולא פרנסתו דריב"ז: כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובר ע"ז ד'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל', ושם: 'יצאו אנשים בני בליעל', מה להלן אף כאן ע"ז.

ט. ראב"ד: כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה, שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים, ד'כה אמר ה' וגו' את החסד ואת הרחמים, חסד - זו גמ"ח, רחמים - זו צדקה.

י. ר"י: גדולה צדקה שמקרכת את הנאולה,

דשמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות.

עשרה דברים קשים נבראו בעולם:

יא. הוא היה אומר,

הר קשה - ברזל מחתכו, ברזל קשה - אור מפעפעו, אור קשה מים מכבין אותו, מים קשים - עבים סובלים אותו, עבים קשים - רוח מפזרתן, רוח קשה - גוף סובלו, גוף קשה - פחד שוברו, פחד קשה - יין מפייגו, יין קשה - שינה מפכחתו, ומיתה קשה מכולם - וצדקה מצלת מן המיתה, ד'וצדקה תציל ממות'.

יב. ר"ד ברבי ינאי: בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"וד, אדם מביא דורון גדול למלך - ספק מקבלין ספק אין מקבלין אותו הימנו, ואת"ל מקבלים ספק רואה ספק אינו רואה פני המלך. והקב"ה אינו כן אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני שכינה ד'אני בצדק אחזה פניך וגו',

יג. ר"א: ד'אני בצדק אחזה פניך' - שנותן פרוטה לעני ואח"כ מתפלל 'אשבעה בהקיץ תמונתך' אלו ת"ח שמנודין שינה מעיניהם בעוה"ז והקב"ה משביען מזיו השכינה לעוה"ב.

טו. ר"י: 'מלוה ה' חונן דל' - אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול, עבד לזה לאיש מלוה.

טז. טר"ו: 'לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות', וכתיב: 'לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות' - שתי צדקות הללו אחת שמצילתו מדין גיהנם זו שכתוב בה 'יום עברה היום ההוא'. ואחת שמצילתו ממיתה משונה - נותנה וא"י למי [לאפוקי מדמ"ע]. נוטלה וא"י ממי [לאפוקי מדמ"א] לכך יתן לארנקי של צדקה.

דמה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים?

יז. וחקך

יז. ר"א: יפזר מעותיו לעניים.

יח. ר"י יהושע: ישמח אשתו לדבר מצוה.

יט. ראב"ד: לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אא"כ ממונה עליה כרחבת

יח. א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע במה תרום קרן ישראל? א"ל: ככי תשא.
 יט. וא"ר אבהו, שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה? א"ל: צאו וראו מה פירש דוד אבא: פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרעו תרום ככבוד.
 ר"א מהכא: מה טעם 'מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו' משום ד'לחמו נתן ומימיו נאמנים'!

ב. ואר"א שאלו את שלמה: איזהו בן העוה"ב, א"ל: כל שכנגד זקניו כבוד. כמעשה בר' יוסף ברי"ה, חלה ומת. א"ל אביו מה ראית, א"ל: עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה. - א"ל: עולם ברור ראית, ואנן היכי חזיתנן? א"ל: כמו דחשבינן הכא חשבינן התם, ושמעתי שהיו אומרים: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, ושמעתי שהיו אומרים: הרוני מלכות [לוד] אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן. ולא ר"ע וחבריו שגם בלאה.

כא. ריב"ז לתלמידיו: בני, מהו שאמר הכתוב 'צדקה תרום גוי וחסד לאומים חטאת', 'צדקה תרום גוי' אלו ישראל, ד'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', 'וחסד לאומים חטאת' כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן, שאינם עושין אלא להתגדל בו, ד'די להון מתקרבין נוחחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובונהי'.
 והך ד'האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני', ובשביל שאזכה לעוה"ב הר"ז צדיק גמור - היינו בישראל.

ב. נענה ר"ה: צדקה תרום גוי - אלו ישראל, ד'ומי כעמך ישראל גוי אחד', 'וחסד לאומים חטאת' כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין חטא הוא להן שעושין כדי שתמשך מלכותן, ד'להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיתן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו'.

ג. נענה ר"ג: צדקה תרום גוי - אלו ישראל, ד'ומי כעמך ישראל וגו', וחסד לאומים חטאת - כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חטא הוא להן, שאין עושין אלא להתיהר בו, וכל המתיהר נופל בגיהנם, ד'זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון' וגיהנם זה עברה ד'יום עברה היום ההוא'.

ד. אר"ג: עדיין אנו צריכין למודעי ר"א: צדקה תרום גוי - אלו ישראל, ד'ומי כעמך ישראל גוי אחד', וחסד לאומים חטאת - כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חטא הוא להן, שעושין רק לחרף אותנו ד'ויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חטאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה'.

ה. נענה רנב"ה צדקה תרום גוי וחסד - לישראל, ולאומים - חטאת. נראין דברי רנב"ה ק מדברי ומדבריכם, לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל, ולעכו"ם חטאת. מכלל שגם הוא אמר דא"ל ריב"ז: כשם שהחטאת מכפרת על ישראל, כך צדקה מכפרת על אומות העולם.

כב. מעשה: ואיפרא הורמזו אימיה דשכור מלכא, שלחה ד' מאות דינרים לר"א: ולא קיבל, שלחה לרבא, וקיבל משום שלום מלכות. והקפיד דביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה', טעם דשלום מלכות איבעי לחלק לעניי עכו"ם ורבא חילקם לעניי גויים, ור"א שהקפיד משום שלא סיפרו לו.

כג. הק"א: אמרו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת, אמרה לו: רבי, פרנסני! א"ל: העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו: רבי, אם אין אתה מפרנסני, הרי אשה ושבעה בניה מתים! עמד ופרנסה משלו. לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, אתה אמרת: כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו? מיד קרעו לו גזר דינו. הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו.

כד. ת"ר: מעשה במונכו המלך שבזכו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו: אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם, ואתה מבזבזם! א"ל: אבותי גנזו למטה, ואני גנזתי למעלה, ד'אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף'.

אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו,
ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו, ד'צדק ומשפט מכון כסאך.
אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות,
ואני גנזתי דבר שעושה פירות, דכי פרי מעלליהם יאכלו
אבותי גנזו אוצרות ממון
ואני גנזתי אוצרות נפשות, ד'פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם.
אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי, ד'ולך תהיה צדקה'.
אבותי גנזו לעוה"ז,
ואני גנזתי לעולם הבא, ד'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספקך.

ואם קנה בה בית דירה - הרי הוא כאנשי העיר.

הך דרשב"ג: ד'אם קנה בה קרקע כל שהוא - הרי הוא כאנשי העיר.
והך דרשב"ג: דאם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר
- תרי תנאי ואלבא דרשב"ג

מתני': אין חולקין את החצר עד שיהא ד' אמות לזה וארבע אמות לזה.

ולא את השדה - עד שיהא בה ד' קבין לזה ותשעה קבין לזה.
ר"י: עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה.
ולא את הגינה - עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה.
ר"ע: בית רובע.

ולא את המרקלין, ולא את המורן, ולא את השוכך, ולא את
המלית, ולא את המרחץ, ולא את בית הכבד, ולא את בית השלחין
- עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה.

זה הכלל: כל שיחלק ושמו עליו - חולקין, ואם לאו - אין חולקין.
אימתי? בזמן שאין שניהם רוצים,
אבל בזמן ששניהם רוצים - אפי' פחות מכאן יחלוקו.
ובתבי הקדש, אע"פ ששניהם רוצים - לא יחלוקו.

חצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה.

טרי"ו: ד' אמות שאמרו, חוץ משל פתחים. ותני' דבעי' שמונה אמות
ואיבא דרמי ותירצו הכי

חצר איך מתחלקת

ר"ה: חצר מתחלקת לפי פתחיה.
ור"ח: נותנין ד'א לכל פתח ופתח, והשאר חולקין בשוה. ותניא כמותו
תניא: לזה פתח רחב ח' אמות - נוטל ח' אמות, כנגד הפתח וד' אמות בחצר.
-היינו ח' אמות באורך החצר [כנגד הפתח] וד' אמות ברוחב החצר.
אמימר: פירא דסופלי' [חפירה לנרעיני תמרים מאכל בהמה] - יש לו ד' אמות לכל רוח.
אבל אם מייחד לזה פתח יש לו רק ד"א כנגד פתחו.

ר"ה: **אכסדרה אין לה ד' אמות,**

דטעמם משום פירוק משאו, וכאן יכול להכנס פנימה ולפרק
והך: דשערי בתים ואכסדראות - יש להן ד' אמות.
והיינו: באכסדרה רומייתא, ולא באכסדרה דבי רב דאידרוני' מעליא הוא
א. ת"ר: בית שער, אכסדרה ומרפסת - יש להן ד' אמות.
היו חמשה בתים פתוחין למרפסת - יש להן ד' אמות בלבד.
ב. בעא ר"ז: לול של תרנגולין אם יש לו ד' אמות
ענהו ר"ג: כל הטעם מצד פריקת משא ובלול יכול לטפס לעלות ולרדת
ג. בעא רבא: בית - חציו מקורה וחציו אינו מקורה, אם יש לו ד' אמות?
א"ל ר"ג: אין לו, ואפי' קירוי כלפי חוץ, שיכול ליכנס בפנים ולפרק.
ד. בעא ר"ה: הרוצה להחזיר פתחו למקום אחר אם בני מבוי יכולין לעכב?
א"ל ר"א: בני מבוי מעכבין עליו.

יא:

ה. אכסניא לפי בני אדם מתחלקת ולא לפי פתחים

תנ"ה: זבל שבחצר מתחלקת לפי פתחים, אכסניא - לפי בני אדם.

ו. ר"ה: אחד מבני מבוי שבקש לסתום כנגד פתחו
- בני מבוי מעכבין עליו, שמרבה עליהן את הדרך.
והך: דחמש חצרות פתוחות למבוי - כולן משתמשות עם החיצונה,
והחיצונה משתמשת לעצמה, והשאר משתמשות עם השניה,

יהיה סתום ובקש לפותחו - אין בני מבוי מעכבין עליו.

- יב. רבא: אבל אם פריץ את פצימיו - בני מבוי מעכבין עליו.
 אבוי וכן תניא: שבית או קבר שפריץ פצימיו מטמא גם סביביו. ולא רק כנגד הפתח
 רבב"ח טרי"ו: מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן
 - בני אותה העיר מעכבין עליהן. ואפי' כשיש דרך אחרת,
 רבב: דמצר שהחזיקו בו רבים - אסור לקלקלו. (וכר"נ דמה שבררו בררו)
 ר"ע משמאל: מבואות המפולשין לרה"ר ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות.
 - בני רה"ר מעכבין עליהן שפעמים דחקי בני רה"ר ונכנסים לשם
 ולא מיירי בד' אמות הסמוכות לרה"ר דכרה"ר דמי דדוקא לענין טומאה
 ולא את השדה - עד שיהא בה ט' קבין לזה וט' קבין לזה
 ולא חלקו. כל אחד הורה כמקומו.

א. בבבלי - רב יוסף: בי רדו יומא [שיעור חרישת יום אחד].

- א. יום חריש - שחורשים פעמיים. ב. יום זריעה בהדרורי [שקשה].
 ב. דוולא - ר"נ: אין חולקין אלא אם ישאר שיעור השקיית יום אחד
 ג. פרדס כרם אבות דשמואל: רק אם ישאר שיעור שלושה קבין לכ"א
 ותנ"ה מטמא: דג' קבין. ר' יוסף: אין אלו אלא דברי נביאות. ללא טעם
 ד. כרם בבבלי - רב: ג' נטיעות שכ"א י"ב גפנים - עדירת אדם ביום

- ר"א דחיפה: מיום שחרב ביהמ"ק אף שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה.
 אמיר: וחכם עדיף מנביא, ד'נביא לבב חכמה', - קטן נתלה בגדול.
 אבוי חוכיה: שאם אדם גדול אמר דבר ונאמר בשם אדם גדול אחר כמותו.
 דחאו רבא: שמא שניהם בני אותו מזל
 - אלא דאדם גדול אמר ונאמר כמותו בשם דר"ע.
 דחאו רב אשי: דלאותו ענין בן מזלו הוא אלא שנאמר הלכה למשה מסיני כמותו.
 ונדרחה דשמא כסומא בארובה אמר ובלא טעם

יב. א"ר יוחנן: מיום שחרב ביהמ"ק ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטמים ולתינוקות.

לשוטים כמנ"א ששמע בשוק דמחוזא לשוטה שאומר: ריש מתיבתא המולך במחסיא חותם בשם טביומי, וידע שרק הוא חותם בשם טביומי, ש'מ לדידי עומדת השעה, ובא. עד שהגיע מינו רבנן לר"א מדיפתי ברישא וכיון ששמעו שהגיע, שלחו זוג רבנן אצלו להוועץ בו ועכבם. אח"כ שלחו זוג רבנן אחרים וגם אותם עיכב, עד שהשלימו עשרה. כיון דהשלימו לעשרה פתח ודרש לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה.
 קרי רב אחא על עצמו: כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו, וכל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו.

- תנוקת כבת ר"ח ישבה בכנף אביה וישבו לפניו רבא ורב"ח ושאלה מי תרצי לחתן? ואמרה: לשניהם, ואמר רבא ואני אחרון [שקודם נפטר רב"ח]
 ב. ר"א דחיפה: קודם שיאכל אדם וישתה - יש לו שתי לבבות, לאחר שאוכל ושותה - אין לו אלא לב אחד, ד'איש נכוב ילבב', וכתבי: 'נכוב לוחות', ומתרגמינן: חליל לוחין.
 רהבדר"י: הרגיל בין, אפי' לכו אטום כבתולה יין מפקחו, ד'תירוש יעובב בתולות'.

רהבדר"י: פשיטא, חלק בכור וחלק פשוט - נותנים לו כמצר אחד, יבם: אביי: היא היא - דבכור קרייה רחמנא.

- רבא: והיה הבכור הוייתו כבכור ואין חלוקתו כבכור.
 א. אותו שקנה קרקע אצל שדה אביו וכשחלקו א"ל תנו לי המיצר כגון זה כופין על מדת סדום.
 והקשה רב יוסף דיאמרו האחים, הקרקע הזו מעולה לנו כנכסי דבי בר מריון; והלכה כרב יוסף.
 ב. ב' קרקעות בב' עברי הנהר כגון זה כופין על מדת סדום [שיתן הסמוך אליו בקרקע].
 והקשה רב יוסף דפעמים זה משקה וזה לא משקה - והלכה כרב יוסף.
 ג. ב' קרקעות בצד אחד של הנהר - א"ר יוסף: כגון זה כופין על מדת סדום. והקשה אבוי שיאמר שרוצה שירבה באריסים שתשתמר שדהו והלכה כרב יוסף - דאפושי לאו מילתא היא.
 ד. חד גיסא נגרא וחד גיסא נהרא - חולקין לה בקרנא זול.

ולא את המרקלין כו'.

אין בהן כדי לזה וכדי לזה, מהו?

ר"י: אית דינא דגוד או אנוד, ר"נ: לית דינא דגוד או אנוד.

רבא לר"נ: בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה, כיצד עושין?
א"ל ר"נ: עובד לזה יום אחד, ולזה שני ימים.

א. וקשה לר"י: מד'מי שחציו עבד וחציו בן חורין,

לכ"ה: עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד,

ולכ"ש: תקנתם את רבו, את עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול, לישא בת חורין אינו יכול, יבטל? והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, ד'לא תהו בראה לשבת יצרה' אלא כופין את רבו ועושין אותו בן חורין וכותבין שטר על חצי דמיו,

וחזרו ב"ה להורות כב"ש. משמע שא"א לומר גוד או אינוד

- דשאני בעבד שיכול לקנות אבל לא להקנות דאין קיין דמים לפחות משש]

ב. ת"ש: שני אחין, אחד עני ואחד עשיר, והניח להן אביהן מרחץ ובית הבר, עשאן לשכר השכר לאמצע, עשאן לעצמו הרי עשיר אומר לעני: קח לך עבדים וירחצו במרחץ, קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבר!

- שם יש גוד, ואין אנוד [דאין לעני כמה לקנות].

ג. ת"ש: כל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין, אם לאו - מעלין אותו בדמים!
תנאי היא. דתניא: טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו, וגוד או אנוד - גם שומעין לו, ולרשב"ג: אין שומעין לו!

דחי' לרשב"ג אי ברמיזתו אין לו לשלם, ובמתנה לא רוצה שונא מתנות יחיה אביו - דר"י - דשמואל היא דתנן: וכתבי הקודש, אף ששניהם רוצים לא יחלוקו. ואמר שמואל: ל"ש אלא בכרך אחד, אבל בשני כריכות חולקין, ואי לית לגא"א אפי' בשני כריכות.

- דחיי' דמיירי בשניהן רוצין ולכך חולקין [ומתני' בכריכה אחת].

אמימר, הלכתא: אית דינא דגוד או אנוד.

ר"א לאמימר: ר"נ דלית לדינא דגא"א מאי? א"ל: לא שמיעא לי, כלומר לא סבירא לי.
דרכ"ח ורדב"ח שהניח להם אביהם ב' שפחות א' ידעה אפיה ובישול וב' ידעה טויה ואריגה, ואמרם רבא דלית לדינא דגא"א
- דשאני התם [ואין להקשות מכתבי הקודש דבשנים חולקין - כדר"ש דמיירי כששניהם רוצים]

◆ ת"ד: מדביק אדם

לר"מ: תורה נביאים וכתובים כאחד,

ולר"י: תורה בפני עצמה, נביאים בפני עצמן, וכתובים בפני עצמן.

וחכ"א: כל אחד ואחד בפני עצמו.

ר"י: מעשה בב"ז, שהיו לו ח' נביאים מדובקין כאחד על פי ראב"ע.
וי"א: היה לו אחד אחד בפנ"ע

רבי: מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים כאחד, והכשרתם.

◆ בין חומש לחומש של תורה - ארבעה שיטין, וכן בין כל נביא לנביא, ובתרי עשר ג' שיטין, ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה.

- ♦ דף: הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק, ועושה בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגול היקף, ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה. ואם בא לחתוך - חותך. ותך דתחלת ספר וסופו - כדי לגול [עמוד או היקף] - לצדדין קתני. רב אשי: זה רק בס"ת דנגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך ראב"ז: כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין ספריהם.
- ♦ ת"ר: אין עושין ספר תורה ארכו יותר מהקיפו ולא הקיפו יותר מארכו. שאלו את רבי: שיעור ס"ת בכמה? א"ל: בגויל - ששה. בקלף בכמה? איני יודע. ר"ה כתב שבעים ספרי דאורייתא, והצליח לעשות כן רק באחד. ראב"י כתב אחד על עור עגל והצליח לו, ונתנו בו רבנן עיניהם ונפטר רבנן לר"ה: שרי אמי כתב ד' מאה ספרי תורה. - אל אפשר שכתב תורה צוה לנו משה רבא לר"ז: שר' ינאי נטע ארבע מאה כרמים א"ל: שמא נטע רק ב' כנגד ב' וא' זנב מיתבי לר"מ: ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו וקומתו, - באמה בת ו' טפחים והלוחות, ארכן ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון. לוחות אוכלות בארון י"ב טפחים, נשתיירו שם שלשה טפחים, צא מהן טפת, חצי לכל כותל, נשתיירו ב' טפחים שבהן ס"ת מונת, שנא': 'אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה'. דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס"ת שמונח בארון. פירנסת ארון לארכו, צא ופרנס ארון לרחבו: לוחות אוכלות בארון ששה טפחים, נשתיירו ג' טפחים, צא מהן טפת, חצי לכל כותל, נשתיירו שם שני טפחים, שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק, ר"י: באמה בת חמשה טפחים והלוחות, ארכן ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות באורכו של ארון. לוחות אוכלות בארון - י"ב טפחים, נשתייר שם חצי טפת, אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה. פירנסת ארון לארכו, צא ופרנס ארון לרחבו לוחות אוגדות בארון - ו' טפחים, נשתייר טפח ומחצה, צא מהן חצי טפת, אצבע ומחצה לכל כותל נשתייר טפח שבו עמודין עומדין, ד' אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו'. וארגזו ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגזו מצדו ושלחתם אותו והלך'. ועליו ס"ת מונת, ד' לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה', ולא בתוכו, ותך דאין בארון רק? לרבות שברי לוחות שמונחים בארון. ואי ס"ד ס"ת הקיפו ו' טפחים, מכדי כל שיש בהקיפו ג' טפחים יש בו רוחב טפת, וכיון דלאמצעיתו נגלל, נפיש מב' טפחים ?? ספר עזרה שכתבו משה לתחילתו נגלל דאל"כ מה יעשה באייר שבניהם והיה כורך מעט ממנו למעלה שיכנס בדיוק בב' טפחים. ותך: קודם דליתי ארגזו מדף היה יוצא וישב עליו הס"ת. ולר"מ: האי מצד ארון מיבעי ליה דמונח בצד ולא בין הלוחות ולעולם בפנים מן הצד. ולר"מ: עמודים קיימי מבחוץ ולכו"ע: תך ד' אשר נקרא שם שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו שהשם וכל כינויו מונחין בארון ולתך: דשברי לוחות דמונחין בארון מדרב יוסף ד' אשר שברת ושמתם' - מלמד, שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון. ולאידך: מיבעי כדל"ד ד' אשר שברת - א"ל הקב"ה למשה: יישר כחך ששברת.

